

TEORINIS IR EKSPERIMENTINIS KALBINĖS VEIKLOS RŪŠIŲ TARPUSAVIO INTEGRACIJOS TYRIMAS

Aleksandras Velička

Vilniaus Gedimino technikos universitetas, Saulėtekio al. 11, LT-10223 Vilnius, Lietuva

El. paštas vvka@vv.vgtu.lt

Pagrindinis užsienio kalbos mokymo reikalavimas nekalbinėje aukštojoje mokykloje yra gebėjimų ugdymas skaityti, suprasti originaliąją specialybės literatūrą ir reikšti savo mintis specialybės bei buitinėmis temomis. Mokymo sėkmė priklauso nuo optimalių mokomosios programos reikalavimų paisymo būdų ir mokymo efektyvumo, konkrečios kalbinės veiklos rūšies svarbos mokymo procese, pagrindinių jos parametrų ir tarpusavio integracijos variantų pagrindimo metodikos eksperimentu. Straipsnyje pateikiami eksperimentinio tyrimo duomenys, apimantys optimalios kalbinės veiklos rūšių tarpusavio sąveikos problemas mokant.

Reikšminiai žodžiai: kalbinės veiklos rūšys, veiklos rūšių sąveika ir integracija, paralelinis ir nuoseklus kalbinės veiklos rūšių mokymas, kalbinės veiklos rūšių tarpusavio koreliacijos dėsningumas, eksperimentinis mokymas, testavimas, kalbinės veiklos rūšių derinimo variantai ir jų efektyvumas mokant.

Įvadas

Esamų darbų analizė, kuria remiantis buvo nagrinėjama kalbinės veiklos rūšių sąveika, leidžia daryti išvadą, kad siekti integruoto kalbinės veiklos rūšių mokymo galima dviem būdais: remtis psichologiniais mokomųjų dalykų ir kalbos formų ugdymo mechanizmais arba kalbinės veiklos mokėjimais ir įgūdžiais. Pirmuoju būdu, lyginant psichologinius kalbinės veiklos mechanizmus, ieškoma sistemos, kuri užtikrintų glaudžią jų sąveiką ir abipusiai skatintų kitas kalbinės veiklos rūšis. Kitu atveju išskiriame mokėjimų ir įgūdžių visumą. Tiriamųjų darbų autoriai teigia, kad abu aptartieji būdai yra geri. Naudojant šiuos būdus, taupomas laikas, jie padeda pasiekti aukštą kalbinės kompetencijos lygį. Straipsnio tyrimo tikslas buvo išanalizuoti, remiantis moksline ir metodine literatūra bei VGTU Užsienio kalbų katedros patirtimi, kalbinės veiklos tarpusavio integracijos esmę ir jos įtaką mokant. Tyrimo rezultatai turėtų padėti tinkamai pasirengti praktiniam darbui.

Buvo naudotasi šiais tyrimo metodais: tai mokomosios ir mokslinės literatūros analizė, pedagoginis stebėjimas, eksperimentinis mokymas, testavimas, praktinio darbo apibendrinimas.

Tiriamojo darbo analizė ir jos rezultatai

Yra žinoma, kad kiekvienas kalbinės rūšies tapsmas prasideda nuo jos realizavimo priemonių įgijimo, t. y. kalbos dalykų išmokimo, garantuojančio grafinį ar vizualinį jų atpažinimą ar savaiminį atgaminimą. Taip ugdoma kalbinė kompetencija komunikacijos lygiu. Tam reikalui pasitelkiami adekvatūs mokomieji pratimai: aspektiniai (parengiamieji) ir komunikatyvieji.

Mokymo procesas su kalbos dalykais priklauso nuo kalbinės veiklos rūšies, o sunkumai, trukdantys tiksliai atpažinti, suprasti ir vartoti kalbos dalykus – nuo protinės klausančiojo, rašančiojo ar kalbančiojo veiklos.

Apsistokime ties bendraisiais receptyviųjų (skaitymo, klausymo) ir reproduktyviųjų (kalbėjimo, rašymo) kalbinės veiklos rūšių bruožais ir jų skirtumais. Skaitymas ir klausymasis bei supratimas atlieka tą pačią komunikacinę paskirtį – gauti informacijos iš įgarsinto ar parašyto teksto. Turint galvoje tuos pačius tikslus, šių kalbinės veiklos rūšių struktūra turėtų būti vienoda – susidaryti iš informacijos suvokimo ir jos įprasminimo, t. y. atpažinimo ir mąstymo procesų.

Psichologai tvirtina, kad mąstymo procesai skaitant ir klausantis yra beveik tapatūs. A. Jesiutina (Есютина 1972: 6–17), išanalizavusi M. Choketo darbus, tvirtina, kad pagrindiniai mokėjimai – įprasminti suvoktą, suvokti pagrindinę idėją, išskirti detales, nustatyti minčių nuoseklumą, daryti išvadas, prognozuoti veiksmus, numatyti tikslą. Taigi pagrindiniai skaitymo ir rašymo skirtumai yra pagrįsti ne gautos informacijos įprasminimu, bet jos suvokimu, nes recipientą veikiančių dirgiklių visuma yra skirtinga – vienu atveju jie akustiniai, kitu – regimieji.

G. Saburova (Сабурова 1973: 15–41) rašo, kad supratimo procesų skirtumai skaitant ir klausantis priklauso ne tik nuo to, kaip gaunama informacija, bet ir nuo to, kiek recipientas gali dirbti jam palankiu režimu. Jis gali pasirinkti skaitymo tempą, užbėgti į priekį arba prireikus grįžti atgal, o to negalima pasakyti apie besiklausantįjį. Klausantysis recipientas priklauso nuo akustinio signalo, jis negali grįžti, jei jam neaišku, nei užbėgti į priekį. Šie skirtumai ir specifiniai sunkumai, su kuriais susiduria skaitytojas ar klausytojas, stengdamasis suvokti informaciją, veikia ir jos įprasminimą, perša mintį, kad abiem kalbinės veiklos rūšims reikėtų parengti skirtingas mokomųjų pratimų sistemas. Pratimai turėtų padėti ugdyti suvokimo (vizualinio ar akustinio) įgūdžius, įveikti konkrečios kalbinės veiklos sunkumus. Taigi parengiamieji skaitymo ir klausymo pratimai savo esme turėtų būti skirtingi. Suvokimą lavinančių pratimų nediferencijavimas lemia skirtingą informacijos įprasminimo lygį.

G. Saburova teigia, kad klausantis suprantama 2,5–3,5 karto blogiau nei skaitant.

Šnekamosios ir rašto kalbos generavimo mechanizmai pasižymi tiek specifiniais ypatumais, skirtais tik vienai kalbinės veiklos rūšiai, tiek bendraisiais abiejų komunikacijos formų dalykais. Tai savo tyrimais nustatė N. Gez. Taigi reikėtų nustatyti, kokiomis bendromis raiškos ir realizavimo operacijomis remiasi šnekamoji kalba ir rašto kalba, ir išmanyti susieto jų mokymo aplinkybes. Šiuo metu tiek užsienyje, tiek pas mus yra nemaža verbalinio poelgio hipotezių. Įdomią verbalinio poelgio mechanizmo schemą pateikia prof. I. Zimniaja (Зимняя 1978: 55–68). Ji siūlo tokią psichologinę trijų pakopų schemą: 1) motyvacijos; 2) formulavimo; 3) realizavimo. Psichologas Ch. Osgud (Osgood 1963: 61–83) nustatė, kad verbaliniai rašto ir kalbėjimo poelgiai atsiranda pagal panašią schemą. Tačiau esama ir kai kurių skirtumų. Rašto kalba skiriasi nuo šnekamosios kalbos ilgesne trukme, tai leidžia rašančiajam dirbti individualiai ir skirti daugiau dėmesio tiek turiniui, tiek formai. Lėta vizualinė kontrolė (arba savikontrolė) suteikia korekcijos galimybių.

Šnekamosios ir rašytinės kalbos generavimo procesų skirtumų būna realizavimo pakopoje: kalbant – artikuliacija ir akustinis signalas, rašant – redukuota artikuliacija (vidinė kalba), akustinio signalo vaizdiniai, užrašymas. Skirtumų turi taip pat kontrolės (savikontrolės) formos: kalbant – klausomoji artikuliacinė, rašant – vidinė klausomoji kontrolė ir išorinė vizualioji formos. Kiti rašytinės ir žodinės kalbos raiškos formų ypatumai maždaug vienodi. Mūsų atlikta kalbinės veiklos rūšių analizė parodė, kad vidinė kalba grindžiamos visos kalbinės veiklos rūšys. Vidinę kalbą sudaro keturi komponentai, t. y. vizualiniai, akustiniai, artikuliaciniai (motoriniai) ir grafiniai žodžio vaizdai. Verbalinė stimuliacija (žodžiu ar raštu) nebus suprasta, jei iš pradžių jos neatgaminsime vidine kalba. Šnekamosios kalbos eksteriorizacija (įgarsinimas) įmanoma tik tada, kai ji būna verbalizuota vidine kalba.

Mokslininkų tyrimų rezultatai parodė, o mūsų eksperimentai patvirtino, kad pats glaudžiausias yra pačios recepcijos ir reprodukcijos ryšys, t. y. receptyvosios kalbos formos glaudžiau susijusios su receptyvosiomis, o reproduktivosios – su reproduktyvosiomis. Kaip parodė mūsų tyrimai, recepcijos įtaka, reprodukcijai ir, atvirkščiai, yra mažesnė.

Apibendrinami mokslinių tyrimų rezultatus, galime teigti, kad stimuliuojamos įtakos požiūriu skaitymas siejasi su klausymu ir supratimu. Toliau būtų rašymas. Mažiausiai skaitymą veikia kalbėjimas. Kalbėjimas pirmiausia sietinas su rašymu, paskui su klausymu ir supratimu. Skaitymas kalbėjimo mokėjimams ir įgūdžiams ugdyti padeda mažiau lyginant su rašymu ir klausymu. Tai patvirtino mūsų stebėjimo rezultatai per pratybas.

Klausymas ir supratimas siejasi su skaitymu, toliau būtų kalbėjimas, o rašymas turi mažiausią įtaką. Rašymui daugiausia teigiamą įtaką turi kalbėjimas, kiek mažiau skaitymas ir šiek tiek klausymas ir supratimas. Išanalizavę mokslinę literatūrą, mes galime geriau suprasti integracijos galimybes mokomajame darbe ir pereiti prie eksperimentinio jų patvirtinimo.

Kalbinės veiklos rūšių sąsajų ir integracijos variantų efektyvumo lyginimas su metodikos eksperimentu ir atlikto darbo analizė

Eksperimento objektas buvo du kalbinės veiklos mokymo būdai: nuoseklusis ir lygiagretusis. Be to, buvo tiriamas ir kalbinės veiklos rūšių koreliacijos pobūdis. Tikslas – nustatyti abiejų variantų efektyvumą mokant užsienio kalbos. Eksperimentas vyko 2003 m. spalio–gruodžio mėnesiais. 2004 m. jis buvo pakartotas norint identifikuoti. Rezultatai skyrėsi ne iš esmės. Eksperimente dalyvavo dvi studentų grupės: eksperimentinė paralelinio mokymo grupė ir kontrolinė grupė, kurioje buvo dirbama pagal nuosekliojo mokymo tvarką. Eksperimentinių grupių sudėtis pagal kalbinių mokėjimų ir

įgūdžių lygį buvo beveik vienoda, nes prieš pradėdami eksperimentą buvo mokama korektyviai (2003 m. balandžio–gegužės mėn.). Šio mokymo tikslas buvo suvienodinti studentų kalbinės veiklos rūšių žinias. Kontrolinėje grupėje, kurioje buvo pasirinkta nuosekloji darbo tvarka, pasitelktas toks mokymo eilės tvarkos variantas: skaitymas, kalbėjimas, rašymas, klausymas. Šis variantas suartina dvi metodines koncepcijas – gramatinių verčiamąjį (M. Westas) ir tiesioginį (R. Lado) metodus.

Lygiagretusis mokymas apima keturias kalbinės veiklos rūšių sąveikos ir integracijos schemas, kurios laikomos efektyviausiomis, nes buvo nuodugniai iširtos Rusijos metodininkų. Tai skaitymas, klausymas ir supratimas, rašymas, kalbėjimas; klausymas, skaitymas, kalbėjimas, rašymas; kalbėjimas, rašymas, klausymas, skaitymas; rašymas, kalbėjimas, skaitymas, klausymas.

Šie variantai atspindi verbalinių poelgių koreliaciją per kiekvienas pratybas ir pagrindžia vienos kalbinės veiklos rūšies mokėjimų ir įgūdžių įtaką kitos rūšies mokėjimų ir įgūdžių tapatumui.

Taikant lygiagrečiojo mokymo variantą buvo tenkintasi vienu iš keturių kalbinės veiklos rūšių tarpusavio sąveikos variantu: skaitymu, kalbėjimu, rašymu, klausymu. Eksperimento trukmė buvo 3 mėnesiai, t. y. 12 savaitių po 4 akademinės valandas, iš viso tai sudarė 48 valandas. Bendrasis darbo laikas kalbai mokyti taikant tiek nuoseklųjį, tiek lygiagretųjį mokymo variantą, buvo vienodas. Taikant nuoseklųjį mokymo variantą, jis buvo kompaktiškas, nes per pratybas buvo mokomasi vienos kalbinės veiklos, o lygiagretaus, kur per pratybas buvo mokomasi vienu metu visų kalbinės veiklos rūšių, darbo laikas kalbinės veiklos rūšims buvo paskirstytas tolygiai per visą eksperimento vykdymo laiką. Iš viso eksperimente dalyvavo 34 studentai po 17 abiejose grupėse.

Norėtume pabrėžti, kad pagrindinis mūsų eksperimento tikslas buvo patikrinti metodininkų teiginį dėl didesnio lygiagrečiojo mokymo

būdo efektyvumo vykstant mokymo procesu nefilologinės aukštosios mokyklos sąlygomis.

Mokomųjų dalykų apimčiai per pratybas kiekvienai kalbinei veiklai abiem eksperimento atvejais keliami reikalavimai buvo šie: teksto skaitymas ir interpretavimas (teksto apimtis 1 500–2 000 spaudos ženklų); kalbėjimas (apimtis 5–6 pasakymai, kuriuos sudaro 4–5 sakiniai); rašymas (tai teksto anotacijos, atpasakojimo arba teksto interpretavimo rašiniai, kurių apimtis – 500 spaudos ženklų); klausymas 4 tekstai, kurių kiekvieno įrašo trukmė 3–4 minutės). Šios 48 akademinės eksperimentui skirtos valandos visoms kalbinės veiklos rūšims buvo padalytos po lygiai – po 12 valandų. Pradedant skaityti, kalbėti, rašyti, klausyti ir suprasti kalbą (atsižvelgiant į darbo tikslą) buvo atliekamas parengiamasis darbas: buvo pašalinti perceptavyvas (suvokimo) ir informacijos apdorojimo sunkumai – bendromis dėstytojo ir studentų pastangomis nustatyti užsienio kalbos leksikos ir gramatikos ekvivalentai gimtąja kalba. Taigi skaitydami arba klausydamiesi užsienio kalbos studentai galėjo intuityviai suvokti šios kalbos žodžių ar gramatinės jų formos prasmę. Tai leido jiems savo mokymosi veikloje susikaupti ir dėmesį skirti mokomųjų dalykų turiniui – įprasminimui ir interpretavimui.

Taikant lygiagretųjų mokymo metodą, mokomųjų dalykų apimtis per vienerias pratybas buvo 60 % mažesnė, nes čia buvo mokomasi visų keturių veiklos rūšių vienu metu. Per tris mėnesius trukusį mokymąsi studentai nuosekliojo mokymosi darbo grupėje perskaitė 12 tekstų (1 500–2 000 spaudos ženklų), parašė 12 tekstų anotacijų, išklausė 48 tekstų įrašus, suformulavo 72 pasakymus.

1 lentelė. *Vertinimo duomenys*

<i>Užduotis</i>	<i>Užduočių skaičius</i>	<i>Balas už vieną teisingą atsakymą</i>
Skaitymas	5	2
Kalbėjimas	4	2
Rašymas	2	4
Klausymas	3	5

Lygiagrečiojo mokymo darbo grupėje studentai per visas pratybas skaitė, kalbėjo, rašė, klausėsi įrašų tiek pat, tačiau šių veiklos rūšių apimtis, kaip jau buvo minėta, kiekvienam mokomajam dalykui per pratybas buvo 60 % mažesnė. Susumavus per visą eksperimentą dėstytų dalykų apimtis buvo tokio pat dydžio, kaip ir nuosekliojo mokymo. Testo užduotys tiek eksperimentinei, tiek kontrolinei grupei buvo vienodos.

Beje, prieš testuojant reikėjo nustatyti tam tikrus kalbinės veiklos rūšių mokėjimų ir įgūdžių testo vertinimo kriterijus (1 lentelė).

Studentų surinkti balai turėjo atspindėti tam tikrų jų atliktų kalbinės veiklos rūšių darbą, žinių ir mokėjimų lygį. Tai buvo vertinama pažymiais (5–10 balų sistema), kuri pagal E. Stulmaną (Штульман 1974: 9–23) parodo atliktų verbalinių poelgių kokybę (lentelėje nurodoma procentais) (2 lentelė).

Trumpai norėtusi apsisotiti ties testo užduotimis. *Skaitymas.* Testo metu studentams reikėjo skaityti 1 700 spaudos ženklų tekstą. Buvo pateikti penki klausimai su galimais kiekvienam klausimui atsakymų variantais. Tik vienas iš jų buvo teisingas, t. y. teisingai atspindėjo teksto turinį.

Kalbėjimas. Studentams buvo skirta užduotis suformuluoti 6–7 sakinius keturių pasakymų apimties pasiūlyta tema.

Rašymas. Studentams buvo pasiūlyta parašyti perskaityto teksto anotacijas ir svarbiausių faktų interpretaciją gimtąja kalba.

Klausymas. Studentai turėjo išklausti 3 garso įrašus po 5 minutes ir parašyti jų anotacijas gimtąja kalba. Testo trukmė – 2,5 akademinės

2 lentelė. *Vertinimo balai*

<i>Pažymys</i>	<i>Žinių lygis %</i>
10	97–100
9	90–96
8	76–89
7	66–75
6	56–65
5	46–55

valandos. Absoliučią balų sumą studentas galėjo surinkti tik tuo atveju, jei jis teisingai ir kokybiškai atliko visas užduotis, t. y. skaitymo užduotis maksimaliai galėjo būti įvertinta 7,5 balo, kalbėjimo – 8, rašymo – 8 ir klausymo – 15 balų. Už dvi bet kurios kalbos rūšies klaidas buvo atimama 1,5 balo.

Sumuojant testo rezultatus, teisingu atsakymu buvo laikomas toks studento žinių ir kalbinių veiksmų lygis, kuris siekė 75–96 %, tai vertinama nuo „labai gerai“ iki „pakankamai“. Testo rezultatai rodo, kad tam tikroms kalbinės veiklos rūšims lygiagrečiojo mokymo metodika yra efektyvesnė ir našesnė:

- skaitymo – 7 %,
- kalbėjimo – 17 %,
- rašymo – 20 %,
- klausymo – 9 %.

Apibendrinus visų kalbinės veiklos rūšių rezultatus taikant lygiagrečiojo mokymo metodą gautas efektyvumas buvo 13,25 % didesnis, palyginti su nuosekluoju (3, 4 lentelės).

2004 m. balandžio ir gegužės mėnesiais buvo atliktas antras eksperimentas. Jame dalyvavo tik

eksperimentinė 17 studentų grupė. Darbo tikslas buvo nustatyti efektyviausią kalbinės veiklos rūšių derinimo variantą iš keturių lygiagrečiojo mokymo metodo taikymo atvejų, taip pat laiko paskirstymo kalbinės veiklos rūšims per pratybas tikslingumą. Tai buvo mūsų darbo naujovė.

Variantai: 1) skaitymas – 45 %, klausymas ir supratimas – 30 %, rašymas – 10 %, kalbėjimas – 15 %;

2) klausymas – 15 %, skaitymas – 40 %, kalbėjimas – 30 %, rašymas – 15 %;

3) kalbėjimas – 40 %, rašymas – 15 %, skaitymas – 30 %, klausymas – 15 %;

4) rašymas – 10 %, kalbėjimas – 35 %, skaitymas – 35 %, klausymas – 20 %.

Eksperimento atlikimo metodika buvo analogiška pirmajam eksperimentui. Vienodi buvo ir mokomųjų dalykų apimtis bei mokomosios užduotys.

2004 m. birželio pradžioje, baigę eksperimentinį mokymą, buvo testuoti studentai norint nustatyti mokojo darbo rezultatus. Testą atliko 17 Verslo vadybos fakulteto studentų (5 lentelė).

3 lentelė. *Nuosekliojo mokymo duomenys*

Studentų skaičius	Užduotis	Užduočių skaičius	Teisingas atsakymas	Balai	
				Vieno studento	Visų studentų
17	Skaitymas	5	14	10	140
	Kalbėjimas	4	12	8	96
	Rašymas	2	10	8	80
	Klausymas	3	11	15	165

4 lentelė. *Lygiagrečiojo mokymo duomenys*

Studentų skaičius	Užduotis	Užduočių skaičius	Teisingas atsakymas	Balai	
				Vieno studento	Visų studentų (> %)
17	Skaitymas	5	15	10	150>7
	Kalbėjimas	4	14	8	112>17
	Rašymas	2	12	8	96>20
	Klausymas	3	12	15	180>9

Testo rezultatai rodo, kad trečias kalbinės veiklos rūšių derinimo variantas yra geriausias. Antroje vietoje pagal rezultatus – ketvirto varianto testas. Jo rezultatai atspindi žinias, mokėjimą ir įgūdžius 75–96 % (vertinamos pagal informacijos apimtį).

Remiantis mokslininkų tyrimų rezultatais, taip pat mūsų atliktais eksperimentais ir darbo patirtimi, galima šitaip apibendrinti: kalbinės veiklos rūšių reikėtų mokyti ne nuosekliai, t. y. vienos po kitos, o lygiagrečiai – visų vienu metu, pasitelkiant anksčiau nurodytus keturių kalbinės veiklos rūšių savitarpio sąsajų variantus. Mokant reikia išnaudoti bendruosius psichologinius kalbinės komunikacijos formų dėsningumus, kurie daro teigiamą įtaką ugdant kalbinės komunikacijos formų mokėjimus ir įgūdžius, ir visuomet turėti galvoje kalbinės veiklos rūšių skirtumus. Kita vertus, visą laiką reikia galvoti, koks mokymo etapas – parengiamasis ar aktualizacijos lygio – leidžia įgyvendinti kalbinės veiklos rūšių sąsajas.

Išvados

Apibendrinę testo rezultatus, galime konstatuoti:

1. Lygiagretusis mokymas, palyginti su nuosekliajumi, yra efektyvesnis. Tai rodo testo rezultatai (4 lentelė).
2. Taikant lygiagretųjį mokymą, našiausiu darbo būdu laikytinas šis kalbinės veiklos rūšių sąsajų variantas: kalbėjimas, rašymas, klausymas, skaitymas. Naujas dalykas, kurį mums šiuo eksperimentu pavyko nustatyti, yra tas, kad šis mokymo būdas nefilologinės aukštosios mokyklos sąlygomis yra tinkamiausias. Pagal jį dirbant, kalbinės veiklos rūšių sąsajos yra optimalios, ir vienos veiklos rūšies mokėjimas ir įgūdžiai yra geriausiai integruojami į kitas veiklos rūšis, tai sudaro sąlygas geresnėms jų ugdymo galimybėms.
3. Tolesnis tiriamasis metodikos darbas galėtų patikrinti įgytų žinių, mokėjimų ir įgūdžių

5 lentelė. *Testo rezultatai*

<i>Variantas</i>	<i>Užduotis</i>	<i>Užduočių skaičius</i>	<i>Balai už vieną teisingą atsakymą</i>	<i>Teisingų atsakymų skaičius</i>	<i>Vieno studento balai</i>	<i>Visų studentų balai</i>
1	Skaitymas	6	2	15	12	180
	Klausymas	3	5	12	15	180
	Rašymas	2	4	13	8	104
	Kalbėjimas	5	2	14	10	140
2	Klausymas	3	5	12	15	180
	Skaitymas	6	2	16	12	192
	Kalbėjimas	5	2	13	10	130
	Rašymas	2	4	13	8	104
3	Kalbėjimas	5	2	15	10	150
	Rašymas	2	4	13	8	104
	Klausymas	3	5	14	15	210
	Skaitymas	6	2	17	12	204
4	Rašymas	2	4	12	8	96
	Kalbėjimas	5	2	14	10	140
	Skaitymas	6	2	16	12	192
	Klausymas	3	5	13	15	195

tvirtumą ir pastovumą nuosekliojo ir lygiagrečiojo mokymo atvejais.

4. Lygiagrečiojo mokymo variantu buvo patvirtinta praktinė kalbų mokymo nuostata, kad intensyvesni verbaliniai poelgiai, susiję su mažesne mokomųjų dalykų apimtimi, yra efektyvesnis mokymo būdas nei nuosekliojo mokymo variantas – čia vienu metu mokomųjų dalykų apimtis yra didesnė, tačiau darbo režimas ne toks intensyvus.

Есютина, А. 1972. «Проблемы взаимосвязи чтения и аудирования в работах американских исследователей», *Иностранные языки в высшей школе* 7: 6–17.

Сабурова, Г. 1973. «К сопоставлению процессов чтения и аудирования в работах американских исследователей», *Иностранные языки в высшей школе* 7: 15–41.

Зимняя, И. 1978. «Понимание как вид рецептивной деятельности», в *Сб. трудов МГПИИЯ им. Тореца*, Москва, 55–68.

Штульман, Э. 1974. *Основы эксперимента в обучении иностранным языкам*. Таганрог.

Literatūra

Osgood, Ch. 1963. "On Understanding and Creating Sentences", *American Psychologist* 18 (6): 42–51.

DIE THEORETISCHE UND EXPERIMENTELLE UNTERSUCHUNG DER INTEGRATION DER SPRACHTÄTIGKEITSARTEN

Aleksandras Velička

In dem Beitrag werden die theoretischen Arbeiten auf dem Gebiet der Methodik des Fremdsprachenunterrichts behandelt, die mit dem Problem des Unterrichts der Sprachtätigkeitsarten verbunden sind. In der Arbeit werden das Wesen der Sprachtätigkeitsarten gezeigt und ihre spezifische Merkmale aufgedeckt. Die experimentelle Untersuchung, die vom Autor durchgeführt und im Beitrag beschrieben worden ist, hatte das Ziel, die Wechselbeziehungen und Integrationengesetzmäßigkeiten der Sprachtätigkeitsarten festzustellen und die praktische Ratschläge für den Unterricht auszuarbeiten. Das Experiment bestätigte vier Varianten der Sprachtätigkeitsarten beim Unterricht einer Fremdsprache. Die experimentelle Untersuchung ermöglichte auch, die beste Unterrichtsvariante beim parallelen Unterricht sowie Zeitverhältnis zwischen den Arten der Sprachtätigkeit festzustellen.

Schlüsselworte: die Wechselbeziehungen und die Integration der Sprachtätigkeitsarten, der parallele und folgerichtige Unterricht, der experimentelle Unterricht, das Testieren, die Effektivität der Unterrichtsmethoden.

Įteikta 2007-05-18; priimta 2007-05-23